

OSUUSKUNTA

Jukka Mähönen

Seppo Villa

ALMA TALENT - Helsinki 2021

Tilaa kirja Alma Talent Shopista >>

3., uudistettu painos, 2021

Copyright © 2021 Alma Talent Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

ISBN 978-952-14-4124-0
ISBN 978-952-14-4125-7 (verkkokirja)

Paino: BALTO print Liettua 2021

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Alkusanat kolmanteen, uudistettuun painokseen

Kirjoitimme vuoden 2001 osuuskuntalakia koskevan teoksemme *Osuuskunta* ensimmäisen painoksen kesällä 2006 lähinnä yliopistopetukseen liittyviä tarpeita varten. Useista lainmuutoksista johtuen ja viimein vuoden 2013 osuuskuntalain tultua voimaan 1.1.2014 teoksen ensimmäinen laitos oli tullut auttamattomasti vanhentuneeksi ja julkaisimme teoksen toisen, uudistetun laitoksen loppuvuodesta 2014. Teos vastasi tuolloin voimassa ollutta oikeutta. Vaikka vuoden 2014 jälkeen osuuskuntalakia on muutettu osakeyhtiölakiin verrattuna selvästi vähemmän, osuuskunnan sääntelyä koskevat uudistukset ovat olleet merkityksellisiä.

Osuuskuntalakia on muutettu tilintarkastus- ja kirjanpitolainsäädännön useiden muutosten, mukaan luettuna vuoden 2015 uusi tilintarkastuslain ja vuoden 2017 arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain sekä vuoden 2019 Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamisen johdosta. Lisäksi lakia on muutettu useiden Euroopan unionin direktiivien voimaan saattamiseksi. Muutokset ovat olleet niin laajakantoisia, että nyt loppuvuodesta 2021 on korkea aika kolmannelle, uudistetulle laitokselle. Osuuskuntalakia tullaan lähivuosina muuttamaan muun muassa uusien direktiivisäännösten voimaan saattamiseksi, mutta niitä koskevaa lainsäädäntöä ei ole nyt syytä odottaa. Yhteisöainsäädäntömme on jatkuvassa muutoksessa, joten tämän teoksen kaltaisia ”välitilinpäätöksiä” on syytä säännöllisin väliajoin tehdä.

Tälläkin kertaa teos on paisunut. Sivumäärän kasvuun on vaikuttanut uuden sääntelyn ohella ennen kaikkea se, että olemme syventäneet sanomaamme. Olemme kuitenkin pyrkineet edelleen säilyttämään teoksen käytettävyyden yliopistollisena oppikirjana ja jopa parantamaan sitä. Samalla kuitenkin olemme edelleen laventaneet ja syventäneet esitystämme niin, että teos antaa pohjan osuuskuntien sääntelyn laajemmalle ymmärtämiselle sekä osuuskuntalain soveltamiselle käytännön ratkaisutoiminnassa. Uskomme, että ratkaisumme tyydyttää entistä useamman lukijan tarpeita.

Vuoden 2013 osuuskuntalaki on kirjoitettu niin, että se seuraa mahdollisimman seikkaperäisesti vuoden 2006 osakeyhtiölain rakennetta, sisältöä, sanamuotoja ja mekanismeja silloin, kun osuuskuntamuodosta ei muuta johdu tai lainvalmistelussa ei ole päädytty muuhun oikeuspoliittiseen ratkaisuun. Näin osuuskuntalaisia on hyvin paljon yhtäläisyyksiä osakeyhtiölain kanssa sekä rakenteellisesti, sisällöllisesti että jopa sanamuotojen puolesta. Myös lain perustelut ovat laajasti yhtenevät vuoden 2006 osakeyhtiölain perustelujen kanssa.

Yhteneväsyydellä on hyvät ja huonot puolensa. Hyvänä puolena voidaan pitää sitä, että lain tulkinnan ennustettavuus vahvistuu, kun omaksutut sääntelyratkaisut seuraavat osakeyhtiölaissa omaksuttuja mekanismeja. Huonona puolena voidaan pitää sitä, että on olemassa riski osuuskuntaa koskevan sääntelyn muuttumisesta liikaa osakeyhtiölain mukaiseksi osuuskuntaoikeudellisten ominaispiirteiden jäädessä taka-alalle.

Toisaalta lakien ja niiden perustelujen laaja samanasaisuus ja samankaltaisuus on antanut mahdollisuuden hyödyntää osakeyhtiölakia koskevissa teoksissamme aiemmin kirjoittamaamme, osakeyhtiöitä koskevaa oikeuskäytäntöä sekä kokemustamme yhtiökäytännöstä myös osuuskuntalain tulkinnassa. Olemmekin teoksen monissa kohdin avartaneet osuuskuntalain tietyn säännöksen sisältöä tukeutumalla osakeyhtiölain vastaavasta säännöksestä osakeyhtiölakia koskevissa teoksissa sanomaamme, osakeyhtiölain esitöihin ja oikeuskäytäntöön. Tästä esimerkkeinä voimme erityisesti mainita nimellis-arvotonta pääomajärjestelmää ja varojenjakoja koskevat teoksen jaksot sekä velkojiensuojan.

Teos on puhtaasti osuuskuntalakia käsittelevä ja sääntelyä systematisoiva oikeustieteellinen esitys. Olemme pääosin välttäneet tukeutu-

masta osuuskuntamuodon tausta-ajatuksiin, osuuskunnan toimintamalleihin sekä omistajuutta koskeviin osuustoiminnallisiin kansainvälisiin ja kansallisiin periaatteisiin, ellei niihin tukeutuminen ole ollut säännöksen sisällön selvittämisessä keskeistä.

Esitämme teoksessa systemaattisena esityksenä osuuskuntalain sisällön sekä sääntelyä koskevat tulkintasuosituksemme. Tähtäämme siihen, että teos antaa vahvan pohjan ymmärtää osuuskuntalain yleisiä periaatteita, osuuskunnan perustamismekanismeja, pääomajärjestelmää ja -rakennetta, rahoitusta ja rahoitusvälineitä, hallintoa, päätösvallan käyttämistä ja päätösten moittimista, tilinpäätöstä, varojen sallittua ja kiellettyä käyttöä, yritysjärjestelyjä, yhteisömuodon muutoksia, erilaisia lunastustilanteita, vahingonkorvausta ja osuuskunnan purkautumista – ja näin osuuskuntaa yritysmuotona.

Olemme ottaneet osuuskuntalakiin 22.11.2021 mennessä tehdyt muutokset huomioon koko teoksessa, mutta niiden rooli on keskeinen erityisesti tilintarkastusta ja tilinpäätöstä koskevissa jaksoissa. Olemme myös tukeutuneet jatkuvasti kehittyvään osuuskunta- ja oikeuskäytäntöön.

Osoitamme jälleen suuret kiitokset Alma Talent Oy:n asiantuntivalle toimitukselle ja erityisesti Harri Korkeamäelle, joka on saattanut tämänkin teoksen erinomaisella asiantuntemuksella ja tarkalla silmällä julkaisukuntoon.

Porthaniassa, marraskuun 22. päivänä 2021

Jukka Mähönen

Seppo Villa

Alkusanat toiseen, uudistettuun painokseen

Kirjoitimme vuoden 2001 osuuskuntalakia koskevan Osuuskunta-
teoksemme ensimmäisen painoksen kesällä 2006 lähinnä yliopisto-
opetukseen liittyviä tarpeita varten. Useista lainmuutoksista johtuen
ja viimeistään vuoden 2013 osuuskuntalain tultua voimaan 1.1.2014
teos on tullut auttamattomasti vanhentuneeksi. Näin syntyi tarve
työstää teoksesta kokonaan uudistettu toinen painos.

Olemme pyrkineet säilyttämään teoksen käytettävyyden yliopistol-
lisena oppikirjana ja jopa parantamaan sitä, samalla kuitenkin laven-
taen esitystämme niin, että teos antaa pohjan osuuskuntien sääntelyn
laajemmalle ymmärtämiselle sekä osuuskuntalain soveltamiseen käy-
tännön ratkaisutoiminnassa. Uskomme, että tämä ratkaisu tyydyttää
entistä useamman lukijan tarpeita.

Uusi osuuskuntalaki on kirjoitettu niin, että se seuraa mahdolti-
semman seikkaperäisesti vuoden 2006 osakeyhtiölain rakennetta,
sisältöä, sanamuotoja ja mekanismeja silloin kuin osuuskuntamuod-
osta ei muuta johdu tai nimenomaisesti ei ole muuhun oikeus-
poliittiseen ratkaisuun päädytty. Näin uudessa laissa on hyvin paljon
yhtäläisyyksiä osakeyhtiölain kanssa sekä rakenteellisesti, sisällölli-
sesti että sanamuotojen puolesta. Myös lain perustelut ovat laajasti
yhtenevät vuoden 2006 osakeyhtiölain perustelujen kanssa. Lakien
ja niiden perustelujen laaja samanasaisuus- ja kaltaisuus on antanut
mahdollisuuden hyödyntää osakeyhtiölakia koskevissa teoksissamme
aiemmin kirjoittamaamme sekä kokemustamme yhtiökäytännöstä
myös osuuskuntalain tulkinnassa. Olemmekin teoksen monissa koh-

din avartaneet osuuskuntalain tietyn säännöksen sisältöä tukeutumalla osakeyhtiölain vastaavasta säännöksestä osakeyhtiölakia koskevissa teoksissa sanomaamme tai osakeyhtiölain esitöihin. Tästä esimerkkiä voimme erityisesti mainita nimellisarvotonta pääomajärjestelmää ja varojenjakoja koskevat teoksen jaksot.

Teos on puhtaasti osuuskuntalakia käsittelevä ja sääntelyä systematisoiva oikeustieteellinen esitys. Olemme pääosin välttäneet tukeutumasta osuuskuntamuodon tausta-ajatuksiin, osuuskunnan toimintamalleihin sekä omistajuutta koskeviin osuustoiminnallisiin periaatteisiin, ellei niihin tukeutuminen ole ollut säännöksen sisällön selvittämisessä keskeistä. Esitämme teoksessa systemaattisena esityksenä osuuskuntalain sisällön sekä sääntelyä koskevat tulkintasuosituksemme. Tähtäämme siihen, että teos antaa vahvan pohjan ymmärtää osuuskuntalain yleisiä periaatteita, perustamismekanismeja, pääomarakennetta, rahoitusta ja rahoitusvälineitä, hallintoa ja päätösvallan käyttämistä ja päätösten moittimista, tilinpäätöstä, varojen sallittua ja kiellettyä käyttöä, yritysjärjestelyjä, yhteisömuodon muutoksia, erilaisia lunastustilanteita, vahingonkorvausta, ja osuuskunnan purkautumista, ja näin osuuskuntaa yritysmuotona.

Osoitamme jälleen suuret kiitokset Sanoma Pro Oy:n asiantuntivalle toimitukselle ja erityisesti Saara Palmbergille, joka on saattanut tämänkin teoksen julkaisukuntoon.

Turussa, maaliskuun 12. päivänä 2014

Jukka Mähönen

Seppo Villa

Alkusanat ensimmäiseen painokseen

Olemme molemmat luennoineet osuuskuntaoikeutta kaupallisia yhteisöjä koskevilla yliopistollisilla kurseillamme. Yhteinen ongelmamme on ollut osuuskuntaoikeutta käsittelevän perusoppikirjan puuttuminen. Opetus on jäänyt lähinnä säädöstekstejä tukevan luentoinformaation varaan. Ongelmamme syveni entisestään uuden osuuskuntalain (1488/2001) tultua voimaan 1.1.2002. Olemme pyrkineet ratkaisemaan ongelmamme tällä *Osuuskunta*-teoksellamme.

Kauppaoikeuden oppiaineen laaja-alaisuudesta johtuen yliopistopetuksessa joudutaan yhä useammin tyytymään yleisten oppien ja pääasioiden opettamiseen, jotta opetuksessa jäisi tilaa edes keskeisimpien kauppaoikeudellisten teemojen käsittelylle. Syventyminen yksittäisiin kauppaoikeuden osa-alueisiin jää myöhempien erikoistuvien opintojen varaan. Teemojen runsaus sekä kurssimateriaaliksi sopivien oikeudellisten yleisesitysten laajentuminen asettaa haasteita oppimateriaalin valitsemiselle peruskursseja varten. Kurssilukemistoksi mieluisia esityksiä olisivat alle 200-sivuiset kokonaisuudet, joissa esitetään teemaan liittyvät pääsäännöt.

Olemme tarkoittaneet *Osuuskunta*-teoksemme tällaiseksi yliopistolliseksi perusoppikirjaksi osuuskuntaoikeudesta, mutta se soveltuu kaikille, jotka haluavat perehtyä keskeiseen osuuskuntaa koskevaan yhteisöoikeudelliseen sääntelyyn. Teoksen oppikirjamaisuus ilmenee sen systematiikassa, pääasioissa pidättäytymisessä sekä lähdeaineiston niukkuudessa. Osuuskuntaoikeuden pääsäännöt sisältävänä esityksenä teoksessa olisi voitu runsaasti viitata yhteisöoikeudelliseen keskeiseen

kansainväliseen ja suomalaiseen kirjallisuuteen sekä perustaa esitys tiiviimmin yrityksen ja osuuskunnan teorian varaan. Tutkimuksellisesti erityisen kiinnostavaa olisi ollut vertailla laajemmin osakeyhtiötä ja osuuskuntaa yleisten periaatteiden näkökulmasta. Toisaalta esityksen rakentaminen runsaamman lähdeaineiston, yhteisömuotojen vertailun ja yrityksen teorian varaan olisi kuitenkin tarpeettomasti kasvattanut teoksen pituutta ja näin vesittänyt teoksen tarkoitusta.

Käsitlemme teoksessamme osuuskuntalain keskeisiä piirteitä, osuustoiminnan yleisiä periaatteita, osuuskunnan jäsenyyttä, päätöksentekojärjestelmää, pääomarakennetta, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta, varojen käyttämistä, yritysjärjestelyjä sekä osuuskuntaoikeudellista vahingonkorvaus-, sanktio- ja riitojenratkaisujärjestelmää.

Yhteisöoikeudellisen kokonaiskuvan hahmottamiseksi kiinnitämme teoksessamme erityistä huomiota osuuskuntalain yhtäläisyyksiin ja eroihin uuteen vuoden 2006 osakeyhtiölakiin (624/2006) verrattuna. Tämä on tarpeen, koska osuuskuntalain esikuvana oli aiempi vuoden 1978 osakeyhtiölaki (734/1978), eikä osuuskuntalakia muutettu systemaattisesti vuoden 2006 osakeyhtiölain uudistamisen yhteydessä. Tästä seuraa, että on yksittäistapauksellisesti pohdittava, missä määrin osuuskuntalain tulkinnassa voidaan tukeutua osakeyhtiölakiin.

Teos on yhteistyömme tulos. Vaikkakin kirjoitusvastuu on teoksen käsikirjoituksen ensimmäisellä kirjoituskerralla jakaantunut tekijöiden välillä, olemme myöhemmillä kirjoituskierroksilla lukeneet ja muokanneet toistemme työn tuloksia. Teoksessa esitetyt mielipiteet, kannanotot ja tulkintasuositukset vastaavat yhteistä näkemystämme.

Teos on kirjoitettu osana yliopistotyötä. Kiitämme lämpimästi niin Turun yliopiston oikeustieteellistä tiedekuntaa kuin Lappeenrannan teknillisen yliopiston kauppatieteiden osastoa sekä WSOY:n osaavaa henkilökuntaa teoksen julkaisukuntoon saattamisessa.

Turussa, 28. päivänä heinäkuuta 2006

Jukka Mähönen

Seppo Villa

Sisällys

ALKUSANAT KOLMANTEEN, UUDISTETTUUN PAINOKSEEN. . . . V

ALKUSANAT TOISEEN, UUDISTETTUUN PAINOKSEEN VIII

ALKUSANAT ENSIMMÄISEEN PAINOKSEEN X

LYHENTEET XXVII

I OSUUSKUNNAT JA NIIDEN SÄÄNTELY 1

1 Johdanto. 1

1.1 Osuuskunnan sääntely yritysmuotona. 1

1.2 Osuuskuntalain tavoitteet. 7

1.3 Osuuskuntamuodot 10

2 Osuuskunnan keskeiset piirteet 11

2.1 Oikeushenkilöllisyys 11

2.2 Rajoitettu vastuu. 11

2.3 Toiminnan tarkoitus. 11

2.4 Osuus- ja osakepääoma. 12

2.5 Ylijäämä 12

2.6 Jäsenyyden luovuttamattomuus sekä osuuden ja osakkeen luovutus ja hankinta 13

3 Yleiset osuuskuntaoikeudelliset periaatteet 14

3.1 Johdanto. 14

3.2 Yleisten periaatteiden merkitys 18

3.3 Osuuskunnan toiminnan tarkoitus 19

3.4 Yhdenvertaisuus- ja enemmistöperiaatteet. 20

3.5 Johdon fidusiaariset velvollisuudet 23

3.5.1 Huolellisuusvelvollisuus 24

3.5.2 Liiketoimintapäätösperiaate 25

3.5.3	Lojaliteettivelvollisuus	25
3.5.4	Velkojien ja muiden etu	26
3.5.5	Kilpailukiello	29
3.5.6	Itsekontrahointikiello	29
3.5.7	Vaitiolovelvollisuus.	30
3.5.8	Sisäpiirintiedon käyttö	30
3.5.9	Fidusiaarivelvollisuuksien tehosteet.	31
3.5.9.1	Tuottamusolettama	32
3.5.9.2	Lojaliteettivelvollisuuden rikkominen	33
3.5.9.3	Osuuskunnan kokouksen päätöksen moite	34
3.5.9.4	Samastus	35
3.6	Muiden tahojen kuin johdon fidusiaariset velvollisuudet	39
3.7	Tahdonvaltaisuus	41
4	Perustamissopimus.	44
4.1	Pääoman pysyvyys.	45
4.2	Jäsenen sekä osuuden ja osakkeen omistajan riski	46
4.3	Velkojiensuoja	47
4.4	Oman pääoman riittävyys.	49
5	Osuuskunnan synty.	51
5.1	Rekisteröinti	51
5.2	Oikeushenkilöllisyys	52
5.3	Osuuskunnan edustamisoikeus.	53
5.4	Jäsenen sekä osuuden ja osakkeen omistajan rajoitettu vastuu	53
5.5	Jäsenyyden, osuuksien ja osakkeiden luovutettavuus	54
5.6	Oikeus liittyä osuuskuntaan	55
5.7	Oikeus hankkia osake	55
II	OSUUSKUNNAN PERUSTAMINEN JA HALLINTO	59
1	Osuuskunnan perustaminen.	59
1.1	Yleiset lähtökohdat	59
1.2	Tahdonvaltaisuuden periaate	62
1.3	Säännöt.	67
1.4	Tilintarkastus	69

2	Osuuskunnan pääomajärjestelmä	72
2.1	Lähtökohdat	72
2.2	Nimellisarvoton pääomajärjestelmä	72
2.3	Nimellisarvoinen pääomajärjestelmä	74
3	Osuuden ja osakkeen maksaminen	76
3.1	Lähtökohdat	76
3.2	Rahamaksu	77
3.3	Apporttimaksu	79
3.4	Merkintämaksujen kirjaukset taseeseen	82
3.5	Maksuviivästyksen seuraamukset	85
3.6	Rekisteröiminen ja sen oikeusvaikutukset	87
4	Jäsenyys	90
4.1	Jäsenyyden sisällöstä	90
4.2	Jäsenyyden hakeminen ja alkaminen	92
4.3	Jäsen- ja omistajaluettelo	95
4.4	Jäsenyyden päättyminen	97
4.4.1	Eroaminen	97
4.4.2	Erottaminen	98
4.4.3	Vainajan jäsenoikeus	100
4.4.4	Eron vaikutukset	100
5	Osuuskunnan hallinto	101
5.1	Lähtökohdat	101
5.2	Osuuskunnan kokous	102
5.2.1	Varsinainen kokous	103
5.2.2	Ylimääräinen osuuskunnan kokous	105
5.3	Jatkokokous	105
5.4	Oikeus saada asia osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi	106
5.5	Osuuskunnan kokoukseen osallistuminen	107
5.5.1	Jäsenen osallistuminen	107
5.5.2	Osuuden ja osakkeen omistajan osallistuminen	108
5.5.3	Ennakoilmoittautuminen	109
5.5.4	Asiamies ja avustaja	109
5.6	Kokouksessa päätettävät asiat	111
5.6.1	Laissa ja säännöissä määrätyt asiat	111

5.6.2	Jäsenen äänimäärä	112
5.6.3	Yhdenvertaisuusperiaate	114
5.6.4	Esteellisyys	115
5.6.5	Muotovaatimusten sivuuttaminen	116
5.7	Kokouspaikka	116
5.8	Kokouksen koolle kutsuminen	118
5.8.1	Kutsumiseen oikeutetut	118
5.8.2	Kutsun sisältö	118
5.8.3	Kutsuaika	119
5.8.4	Kutsutapa	121
5.8.5	Kokousasiakirjat	122
5.9	Kokouksen järjestäytyminen	123
5.10	Jatkokokous	125
5.11	Kyselyoikeus	125
6	Päätöksentekovaatimukset	127
6.1	Päätettävät asiat	127
6.2	Enemmistö päätös	127
6.3	Määräenemmistö päätökset	128
6.4	Osuuslajien tai osakelajien muuttaminen	129
6.5	Sääntöjen muuttaminen	130
6.6	Osuuden ja osakkeen omistajien kannatus	132
6.7	Kokouskutsusta poikkeavan päätöksen ilmoittaminen	132
6.8	Sääntömuutoksen täytäntöönpano	133
6.9	Jäsenen ylimääräinen eroamisoikeus	134
6.10	Päätöksen moittiminen	136
6.11	Tuomion sisältö ja vaikutukset	137
7	Edustajisto	138
7.1	Rooli	138
7.2	Tehtävät	138
7.3	Edustajiston valinta	138
7.4	Edustajiston kokous	140
8	Osuuskunnan johto	141
8.1	Lähtökohdat	141
8.2	Hallitus	141
8.3	Hallituksen päätöksenteko	144

8.4	Hallituksen pöytäkirja	147
8.5	Tehtävien siirtäminen	148
8.6	Hallituksen jäsenet sekä jäsenyyden alkaminen ja päättyminen	149
8.7	Hallituksen tehtävät yleisen edun kannalta merkittävässä osuuskunnassa	151
8.8	Konsernisuhde	153
8.9	Sopimus ainoan jäsenen kanssa	153
8.10	Toimitusjohtaja	154
8.11	Hallintoneuvosto	155
8.12	Muut toimielimet	156
8.13	Osuuskunnan edustaminen	157
8.14	Edustajan toimien sitovuus	159
III	OSUUSKUNNAN RAHOITUS	161
1	Johdanto	161
2	Osuuskunnan pääomarakenne	165
2.1	Johdanto	165
2.2	Nimellisarvoton pääomajärjestelmä	168
2.3	Osuudet	172
2.4	Osakkeet	174
2.5	Osuuksien ja osakkeiden muuntaminen	176
2.6	Oikeuksien käyttäminen	176
2.7	Osuuksien ja osakkeiden vaihdanta	178
2.8	Lunastuslauseke	179
2.9	Suostumuslauseke	181
2.10	Osuus- ja osakekirja sekä muut osuus- ja osakeoikeuksiin liittyvät todistukset	181
2.11	Jäsen- ja omistajaluettelot	185
2.12	Osuuksien ja osakkeiden ottaminen	190
2.12.1	Lähtökohdat	190
2.12.2	Jäsenet ja muut	190
2.12.3	Osuus- ja osakeanti	190
2.12.4	Päätöksenteko	192
2.12.5	Etu oikeus osuuksiin ja osakkeisiin	192
2.13	Suunnattu osuus- ja osakeanti	193

2.14	Maksullinen osuus- ja osakeanti	195
2.14.1	Päätöksenteko	195
2.14.2	Merkintähinta	196
2.14.3	Päätöksen rekisteröiminen	197
2.14.4	Tiedonsaantioikeus	198
2.15	Osuuden ja osakkeen merkintä	198
2.15.1	Lähtökohdat	198
2.15.2	Merkintähintasaaminen	199
2.15.3	Rahamaksu	199
2.15.4	Apporttimaksu	200
2.15.5	Maksuviivästyksen seuraamukset	201
2.15.6	Uusien osakkeiden rekisteröiminen	201
2.16	Maksuton osuus- ja osakeanti	203
2.17	Optio-oikeudet ja muut erityiset oikeudet	205
3	Osuus- ja osakepääoman korottaminen	207
3.1	Lähtökohdat	207
3.2	Rahastokorotus	208
3.3	Osuus- ja osakepääomasijoitus	209
4	Pääomalaina	210
5	Ylimääräinen maksu	212
6	Lisämaksuvelvollisuus	213
IV	TILINPÄÄTÖS JA TILINTARKASTUS	219
1	Johdanto	219
1.1	Yleiset lähtökohdat	219
1.2	Konsernitilinpäätös	220
1.3	Toimintakertomus	223
1.4	Kansainväliset tilinpäätösstandardit	224
1.5	Osuuskuntalain tilinpäätöstä koskevat säännökset	226
2	Osuuskunnan tilinpäätös	227
2.1	Yleiset lähtökohdat	227
2.2	Tilinpäätöksen sisältö	228
2.3	Tilikausi	229
2.4	Osuuskunnan toimintakertomus	230
2.4.1	Toimintakertomuksen laatimisvelvollisuus	230

2.4.2	Ylijäämää koskevat toimenpiteet	232
2.4.3	Muut tiedot toimintakertomuksessa	232
2.4.4	Lähipiirilainat ja -vastuut	233
2.4.5	Toimintakertomukseen liitettävät selostukset	235
2.4.6	Osuus- ja osakelajeittain ilmoitettavat osuudet ja osakkeet	236
2.5	Osuuskunnan oma pääoma	237
3	Konsernitilinpäätös ja konsernitoimintakertomus	240
3.1	Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus	240
3.2	Konsernin rahoituslaskelma	242
3.3	Konsernitilinpäätöksen lisätiedot	243
4	Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot	243
5	Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen	244
6	Tilintarkastus	244
6.1	Sääntely	244
6.2	Milloin tilintarkastaja on valittava?	245
6.3	Milloin on valittava varatilintarkastaja?	249
6.4	Tilintarkastajan toimikausi	250
7	Toiminnantarkastus	250
7.1	Sääntely	250
7.2	Tarkastuksen sisältö	251
7.3	Toiminnantarkastajan valinta	251
7.4	Toiminnantarkastajan toimikausi	252
7.5	Toiminnantarkastajan sijainen	252
7.6	Toiminnantarkastajan kelpoisuus ja riippumattomuus	252
7.7	Toiminnantarkastuksen sisältö	253
7.8	Toiminnantarkastuskertomus	254
7.9	Palkkio ja muut kustannukset	254
7.10	Tietojensaantioikeus, tietojenantovelvollisuus ja salassapitovelvollisuus	255
7.11	Vahingonkorvausvastuu	256

8	Jäsenen tarkastusoikeus	256
8.1	Jäsenen tarkastusoikeus harvainosuuskunnassa . . .	256
8.2	Erityinen tarkastus	258
8.3	Erityisen tarkastajan kelpoisuusvaatimukset	259
8.4	Tarkastuslausunto	260
8.5	Erityisen tarkastajan palkkio	260
V	VAROJEN JAKO	263
1	Johdanto	263
2	Varojenjakotavat	264
2.1	Säätely	264
2.2	Laillinen varojenjako muille kuin jäsenille	266
2.3	Varojenjako epätyypillisessä osuuskunnassa	266
3	Varojenjako koskevat yleiset säännökset	269
3.1	Menettelyllinen merkitys	269
3.2	Väliylijäämän jakamisen yhteisöoikeudellinen mahdollisuus	271
3.3	Väliylijäämän jakamisen ja pääomalainojen välinen suhde	274
4	Maksukykyisyydesti	277
4.1	Yleiset lähtökohdat	277
4.2	Velkojen suojaaminen	278
4.3	Taloudellista asemaa koskeva informaatio	279
5	Ylijäämän jakoperusteet	280
5.1	Jaettava määrä	280
5.2	Maksamaton osuuden merkintähinta	282
5.3	Jakokelvottomat rahastot	282
6	Päätöksenteko	283
6.1	Kaikkien jäsenten suostumus	283
6.2	Osuuskunnan kokous	283
6.3	Ylijäämänjakovelan vanhentuminen	285
7	Osakslainat ja muut lähipiirilainat	289
8	Laiton varojenjako	290
8.1	Säätelyn sisältö	290
8.2	Laittoman varojenjaon seuraamukset	292

8.3	Rikosoikeudelliset seuraamukset	293
8.4	Osuuden palautus jäsenyyden päättyessä ja osuuden lakatessa	293
8.5	Jälkipalautus	296
8.6	Palautus selvitystilassa, rekisteripoistossa ja konkurssissa	296
9	Osuuspääoman ja osakepääoman sekä vararahaston alentaminen	296
9.1	Osuus- ja osakepääoman ja vararahaston alentaminen	298
9.1.1	Alentamistavat	298
9.1.2	Osuus- ja osakepääoman jakaminen	299
9.1.3	Tappion välitön kattaminen	299
9.2	Päätöksentekomenettely	299
9.3	Velkojiensuojamenettely	301
10	Menettely rekisteriviranomaisessa ja rekisteröinnin edellytykset	305
11	Omat osuudet ja osakkeet	307
11.1	Sääntelyn luonne	307
11.2	Hankinta ja lunastaminen	308
11.3	Merkintäkielto	309
11.4	Pantiksi ottaminen	310
12	Omien osuuksien ja osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	311
12.1	Yleiset lähtökohdat	311
12.2	Päätöksenteko	313
12.3	Suunnattu hankkiminen ja lunastaminen	314
12.4	Hankkimis- ja lunastamispäätöksen sisältö	317
12.5	Hankkimis- ja lunastusehdot	320
12.6	Lunastus- ja hankkimisoikeuden käyttäminen	322
12.7	Määrälliset rajoitukset	322
13	Rahoituskielto	323
14	Osuuksien ja osakkeiden yhdistäminen pörssi- osuuskunnassa	325
14.1	Lähtökohdat	325

14.2	Murto-osien syntymisen estäminen	326
14.3	Varojen sekoittamiskielto	327
VI	SULAUTUMINEN	329
1	Johdanto	329
2	Sulautumisen toteuttamistavat	333
2.1	Yleiset lähtökohdat	333
2.2	Absorptiosulautuminen ja kombinaatio- sulautuminen	334
2.3	Tytäryhteisösulautuminen	335
2.4	Kolmikantasulautuminen	335
3	Sulautumissuunnitelma	336
3.1	Sulautumissuunnitelman sisältö	336
3.2	Tilintarkastajan lausunto	337
3.3	Lausunnon tarkoitus ja sisältö	338
3.4	Sulautumissuunnitelman rekisteröinti	339
3.5	Yrityssaneeraus	342
4	Sulautumisesta päättäminen	342
4.1	Sulautumisesta päättävä osuuskunnan toimielin	342
4.2	Osuuden palautuksesta ja lunastusoikeudesta ilmoittaminen	344
4.3	Asiakirjat	345
4.4	Päätöksen oikeusvaikutukset	347
4.5	Osuuksien ja osakkeiden palautus ja lunastaminen	348
4.6	Sulautumisen täytäntöönpanoilmoitus	351
4.7	Rekisteröimisen edellytykset	352
4.8	Sulautumisen oikeusvaikutukset	353
4.9	Lopputilitys	356
4.10	Sulautumisen peruuntuminen	356
5	Rajat ylittävä sulautuminen	357
5.1	Yleiset lähtökohdat	357
5.2	Sulautumissuunnitelma rajat ylittävässä sulautumisessa	358
5.3	Johdon selvitys	359
5.4	Riippumattoman asiantuntijan lausunto	361

5.5	Sulautumissuunnitelman rekisteröinti	361
5.6	Sulautumispäätös	362
5.7	Suomeen rekisteröitävän sulautumisen täytäntöönpano	363
5.8	Lopputilitys	365
5.9	Toiseen valtioon rekisteröitävän sulautumisen täytäntöönpano	365
5.10	Rajat ylittävän sulautumisen oikeusvaikutukset . . .	367
VII	JAKAUTUMINEN	369
1	Johdanto	369
2	Jakautumisen toteuttamistavat	370
2.1	Jakautumisen määritelmä	370
2.2	Jakautumiseen osallistuvat osuuskunnat	372
2.3	Jakautuminen toimivaan osuuskuntaan	372
2.4	Jakautuminen perustettavaan osuuskuntaan	373
3	Jakautumissuunnitelma	373
3.1	Jakautumissuunnitelman vähimmäissältö	373
3.2	Tilintarkastajan lausunto	374
3.3	Rekisteröinti	374
3.4	Yrityssaneeraus	375
4	Jakautumisesta päättäminen	375
4.1	Päätöksen oikeusvaikutukset	375
4.2	Osuuksien palauttaminen	375
4.3	Osakkeiden, optio-oikeuksien ja muiden osuuteen tai osakkeeseen oikeuttavien erityisten oikeuksien lunastaminen	376
4.4	Jakautumisen täytäntöönpano	377
4.5	Jakautumisen oikeusvaikutukset	377
4.6	Lopputilitys	378
4.7	Jakautumisen peruuntuminen	378
5	Rajat ylittävä jakautuminen	378
5.1	Yleiset lähtökohdat	378
5.2	Jakautumissuunnitelma	379
5.3	Johdon selvitys	380
5.4	Riippumattoman asiantuntijan lausunto	381

5.5	Suomeen rekisteröitävän jakautumisen täytäntöönpano.	381
5.6	Toiseen valtioon rekisteröitävän jakautumisen täytäntöönpano.	382
5.7	Rajat ylittävän jakautumisen oikeusvaikutukset. . .	383
VIII	YRITYSMUODON MUUTTAMINEN	385
1	Johdanto	385
2	Osuuskunnan muuttaminen osakeyhtiöksi	386
2.1	Sääntely	386
2.2	Ehdotus osuuskunnan muuttamisesta osakeyhtiöksi.	387
2.3	Jäsenyyden päättyminen ja oikeus lunastukseen . .	389
3	Osuuskunnan muuttaminen avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi	389
4	Yksityisen yhtiön toiminnan jatkaminen elinkeinonharjoittajana	390
5	Päätös osuuskunnan muuttamisesta avoimeksi yhtiöksi, kommandiittiyhtiöksi tai yksityiseksi elinkeinonharjoittajaksi	390
5.1	Yleiset lähtökohdat	390
5.2	Päätöksen rekisteröiminen	391
5.3	Velkojien suojaaminen	391
5.4	Rekisteröimisen edellytykset ja oikeusvaikutukset . .	392
IX	LUNASTUSTA KOSKEVA LAKISÄÄTEINEN VÄLIMIESMENETTELY	395
X	PURKAMINEN	399
1	Johdanto	399
2	Selvitystila	401
2.1	Tarkoitus	401
2.2	Osuuskunnan päätös.	401
2.3	Hakemus rekisteriviranomaiselle.	402
2.4	Rekisteriviranomaisen määräys	403
2.5	Vireillepano-oikeus	405

3	Selvitysmenettely	405
3.1	Mekanismi	405
3.2	Keskeyttäminen	405
4	Toimenpiteet selvitystilassa	406
4.1	Selvitysmiesten valinta	406
4.2	Selvitysmiesten tehtävät	406
4.3	Rekisteriviranomaisen määräämä selvitysmies	407
4.4	Tilinpäätökset selvitystilaa edeltävältä ajalta	407
4.5	Velkojen maksaminen	410
4.6	Lopputilitys	411
4.7	Selvitystilan lopettaminen ja toiminnan jatkaminen	413
5	Rekisteristä poistaminen	413
6	Osuuskunnan varojen vähentyminen	414
7	Yrityksen saneeraus	416
8	Konkurssi	416
XI	VASTUU JA VAHINGONKORVAUS	419
1	Johdanto	419
1.1	Yleiset lähtökohdat	419
1.2	Osuuskunnan vastuu	421
1.3	Osuuskunnan työntekijän velvollisuus korvata vahinko	421
1.4	Johdon henkilökohtainen osuuskunta- oikeudellinen vastuu	422
1.5	Jäsenen vastuu	422
1.6	Johdon vastuu	423
1.7	Jäsenen ja edustajiston jäsenen vastuu	424
1.8	Osuuden ja osakkeen omistajan vastuu	424
2	Tuottamusolettama	424
3	Vastuun aineellinen sisältö	425
4	Tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus	428
5	Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen	429

6 Oikeus vaatia korvausta	430
7 Kanneoikeuden vanhentuminen	433
8 Säännösten pakottavuus	433
9 Rangaistusseuraamukset	434
9.1 Yleiset lähtökohdat	434
9.2 Osuuskuntarikos.	435
9.3 Osuuskuntarikkomus	436
10 Riitojen ratkaiseminen	437
10.1 Yleiset lähtökohdat	437
10.2 Oikeuspaikka ja käsittelyjärjestys.	437
10.3 Kiireellisinä käsiteltävät asiat	439
10.4 Tiedoksiannot.	440
10.5 Välimiesmenettely.	440
10.6 Eräistä ratkaisuksista ilmoittaminen	442
LÄHDELUETTELO	445
OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	449
ASIAHAKEMISTO	451